

Glimt af polske uniformer 1935 - 1945

Indledning

På Chakotens figurbørs 13. april 2003 kom for mig på mange måder at stå i den polske hærs tegn. Jeg var heldig at finde to uniformstegninger af polske lansenerer fra 1939, lejlighed til at se i et par spændende bøger om polske uniformer, blandt andet en om rytteriets uniformer. Endelig var jeg også heldig at skaffe mig en kopi af et polsk postkort fra 1935.

Jeg vil her præsentere materialet, som på udmærket vis kan supplere min artikel Polsk rytteri i Anden Verdenskrig - Glimt af myter og realiteter og samtidig være et eksempel på, hvad man også kan få ud af at besøge Chakotens figurbørs.

Rytteri

7. Lansenerregiment, 1939.

12. Lansenerregiment, 1939.

Kortene er cirka 18,5 x 12,5 cm og er af stift karton. Af bagsiden fremgår, at mesteren for tegningerne er Rys. S. Gepner, og at de er udgivet i en serie med det passende navn *Kawaleria Polska, 1939* (Polish Cavalry, 1939). En tidligere ejer har anført regimentsnavnene med blyant. Af forsiden fremgår, at de er tegnet i 1960.

Tegningerne fremstår umiddelbart som identiske. De to regimenter adskiller sig dog fra hinanden ved lanseflagene og uniformsjakkernes kravespejl, som er en miniaturegengivelse af lanseflagene. Det hindbærfarvede huebånd blev også brugt af 1., 9., 10. og 20. Lansenerregiment, mens de øvrige 37 rytter regimenter i den polske hær tilsvarende var kendetegnet af andre farver. Disse øvrige enheder havde også kravespejl - og for lansenerregimenternes vedkommende, lanseflag - i forskellige farver.

De to ryttere er glimrende gengivelser af uniformer og udrustning fra 1939, som de kunne have taget sig ud ved mobiliseringen. Soldaternes stålhjelme ville sandsynligvis være af fransk model, som hyppigst blev brugt af rytteriet.

7. Lansenerregiment "Lubelskich" indgik i Kavaleribrigade Mazowiecka, mens 12. Lansenerregiment "Podolski" indgik i Kavaleribrigade Wolynska.

Signaltropper

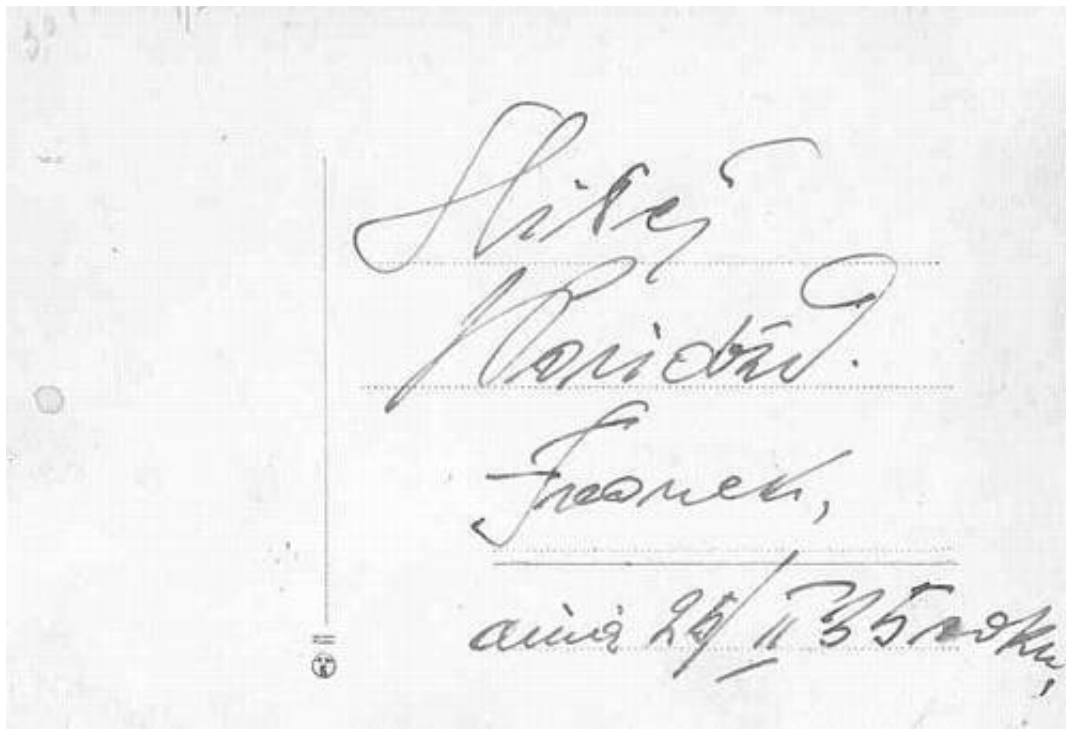
Gruppen viser tydeligvis en signalenhed - felttelefoner, kabeltromler, omstillingsborde, blinkapparat samt en udlæggestang.

Soldaternes mørkeblå - eller mere sandsynligt - sorte kravespejl angiver våbenarten. Sort betegnede ingeniør- og signaltropper, mens mørkeblå var infanteriets våbenfarve. Hovedbeklædningen er den karakteristiske polske kasket - eller *czapka* - som havde en sort læderskygge og hagerem. En blødere version af huen blev brugt som felthue. Soldaterne er sandsynligvis iført sidstnævnte hovedbeklædning, idet den stivere udgave ville have været udstyret med huebånd i våbenartens farve eller for visse enheders vedkommende, en særlig regimentsfarve.

Personen i midten af billedet er officer, hvilket fremgår af den lyse (hvide) besætning langs kasketens firkantede puld, samt uniformsjakken, som tydeligvis er af et andet snit end mandskabets.

Den polske hær indførte khakiuniformer i 1919 og en nyere udgave i 1936. Uniformsjakke M/1936 havde 7 hvidmetalknapper fortil. De uniformsjakker, som soldaterne på fotografiet er iført, har tilsyneladende kun seks knapper (kraveknappen er ikke synlig). Henset hertil, samt dateringen af fotografiet, er der sandsynligvis tale om den tidlige udgave af uniformen.

Bagsiden af postkortet

Teksten lyder:

"Kære" - Her bruges et specielt polsk ord, der angiver en venlig henvendelse til en kvinde.

"Ulæseligt pigenavn" - I en kærlig form, hvilket skulle fremgå af endelsen.

"Francek" - Afsenderen, antageligvis, og givet en af d'herrer på fotografiet.

"25.2.35" - Efter polsk skrivemåde noget i retning af "den dag 25 i den anden måned (i det) 35. år.

Alt i alt et ganske spændende postkort.

Tak til Thorstein Snorrason, som dels har scannet postkortet til mig, dels - ved venlig bistand fra en polsktalende nabo - har bidraget med en oversættelse af teksten på kortets bagside.

Polsk rytteri i russisk tjeneste

I den ene af de uniformsbøger, jeg havde lejlighed til at se i, var der en tegning af soldater fra 3. Lansenerregiment (1944-45), der indgik i 1. Selvstændige Kavaleribrigade "Warszawa", som igen var en del af 1. Polske Arme, der indgik i Den røde Hær - se Polsk rytteri i Anden Verdenskrig - Glimt af myter og realiteter.

Tegningen viste 3 soldater, hvoraf en var bereden. En officer og en menig var vist til fods, og var iført den almindelige russiske feltuniform. Af særlige polske kendetegn var der tale om, at officerens hovedbeklædning var en *czapka*, mens soldatens var en stålhjelm, hvorpå der forrest var malet den polske ørn, i hvid farve. Oplysninger, som var helt i overensstemmelse med min nuværende viden om de polske styrkers uniformering. Nyt var, at såvel officer som menig bar små lanseflag som kravespejl, svarende til den polske uniformering før krigen.

Den tredje soldat i gruppen var bereden. Han var iført vinteruniform, inklusive den dertil hørende pelshue. I hånden fører han en lanse, med et lanseflag svarende til de to øvrige soldaters kravespejl. Jeg tror dog ikke, at tegningen skal tages som bevis for, at rytterne var bevæbnet lanser, men snarere, at der er tale om et symbol, brugt ved parader.

Såvidt jeg tyder teksten i min egen polsksprogede kilde (Kilde 2), så indførtes mærket i 1943 i de polske enheder i Rusland, til markering af rytteriet som våbenart, snarere end en specifik enhedsbetegnelse. Før krigen blev et tilsvarende mærke også brugt i Polen som afmærkning af enheder uden tilhørsforhold til et specifikt regiment, eksempelvis skole- og uddannelsesenheder samt visse specialenheder.

Nogle kunne betegne oplysningen som uvæsentlig, men jeg ser den snarere som endnu en lille puslespilsbrik, der er faldet på plads.

Kilder

1. *The Cavalry of World War II* af Janusz Piekalkiewicz, Orbis Publishing Limited, London 1979, ISBN 0-85613-022-2.
2. *Wolsko Polskie 1939-1945* af Barwa I. Broń, Wydawnictwo Interpress, Warszawa 1984, ISBN 83-223-2055-8.

Per Finsted